

wordt volgens Pont met voortvarendheid gewerkt aan de verdere verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening. Met de ministeries zullen contracten worden afgesloten waarin staat omschreven welk dienstenpakket wordt geleverd en onder welke voorwaarden.

De kritiek rond de ontbrekende financiële middelen voor de invoering, legt Pont deels naast zich neer. Veel verplichtingen die de Arbowet oplegt, kunnen en moeten naar zijn mening worden gerealiseerd zonder dat daarvoor extra middelen beschikbaar zijn. 'Het standpunt dat aan de invoering van de wet verbonden kosten moeten worden opgevangen binnen de bestaande departementale begrotingen is dan ook begrijpelijk', aldus Pont. Hij vroeg zich daarbij af of deze stelling in alle gevallen houdbaar is zodra min of meer ingrijpende zaken (zoals verbouwingen en extra investeringen) aan de orde zijn.

Pont is van mening dat moet worden nagegaan in hoeverre de arbeidsomstandigheden van ambtenaren van invloed is op het functioneren van de overheid. Hij denkt dat het ziekteverzuim hierbij een belangrijke rol speelt.

'Ik ben ervan overtuigd dat allereerst het management hierop moet worden aangesproken. Dit omdat Binnenlandse Zaken de afgelopen jaren enkele malen door de Algemene Rekenkamer op dit punt is aangesproken.'

De Directeur-generaal Management en Personeelsbeleid wenst dan ook een onderzoek naar de invloed van de verschillende aspecten van ziekteverzuim. Daardoor wordt een meer gerichte benadering van de problematiek van het ziekteverzuim mogelijk.

Pont: 'Misschien dat dit zou kunnen leiden tot een vermindering van het ziekteverzuim binnen de overheid. Ik ben er van overtuigd dat velen daarmee een dienst wordt bewezen. Bovendien is het niet uitgesloten dat daardoor andere, minder aantrekkelijke maatregelen zoals we die de afgelopen jaren aan den lijve ondervonden, kunnen worden voorkomen'.

Monique van Blijswijk

Arbo en milieu

Ontwikkelingen in de bedrijfsinterne milieuzorg

De regering heeft in de notitie 'bedrijfsinterne milieuzorg' haar beleid ten aanzien van de milieuzorg in bedrijven beschreven. De invoering van een milieuzorgsysteem wordt voor veel bedrijven vrijwillig, maar niet vrijblijvend.

Integraal milieuzorgsysteem

Een integraal milieuzorgsysteem kent de volgende elementen:

- a. milieubeleidsverklaring;
- b. milieuprogramma;
- c. integratie van de milieuzorg in bedrijfsvoering en instelling van een milieucoördinator (deskundige of deskundige dienst);
- d. metingen en registraties;
- e. interne controles;
- f. interne voorlichting en opleiding;
- g. interne en externe rapportage;
- h. doorlichting van het totale milieuzorgsysteem.

Met partiële milieuzorgsystemen (bedoeld voor kleinere bedrijven met een geringe milieubelasting) is nog betrekkelijk weinig ervaring opgedaan. In dergelijke situaties zullen de mogelijkheden om zelf regelmatig milieuaudits uit te voeren vaak ontbreken. De milieurapportage zal hier beperkt kunnen blijven tot rapportage van enkele metingen aan het bevoegd gezag. Men stelt zich voor dat het aantrekken van de nodige milieudeskundigheid zal verlopen via een gemeenschappelijke bedrijfsmilieudienst, of de milieudeskundigheid van een overkoepelende branche-organisatie. Er is tot nu toe slechts één regionale deskundige dienst die een eigen milieudienst heeft (de gezamenlijke bedrijfsveiligheids-, gezondheids- en milieudienst SEREB). Twee onafhankelijke gemeenschappelijke bedrijfsmilieudiensten zijn thans in oprichting (in de regio's Tilburg en Zutphen). Onderzoek om thans nog onopgeloste vragen rondom de partiële milieuzorgsystemen op te lossen, is voorzien.

Er zijn inhoudelijke en organisatorische verbanden met de zorg voor arbeidsomstandigheden. Speciaal de visie van het kabinet op deze relaties worden in dit artikel belicht.

Hierna volgt een samenvatting van deze nota, waarbij zo veel mogelijk de formulering van het kabinet is aangehouden.

De regering is van mening dat milieuzorg als een geïntegreerd onderdeel van de bedrijfsvoering gemeengoed dient te worden. Uiteraard staat daarbij de eigen verantwoordelijkheid van het bedrijf centraal.

Het kabinet vindt dat een goed functionerende milieuzorg in elk bedrijf een voorwaarde is voor:

- het naleven van de wettelijke milieuvorschriften;
  - het beheersen en waar mogelijk beperken van de door het bedrijf veroorzaakte milieubelasting;
  - het beperken van milieu-risico's;
  - het onderhouden van een goede relatie tussen bedrijf enerzijds en overheden en derden anderzijds.
- Dit leidt tot een drietal uitgangspunten voor het regeringsbeleid. Ten eerste vormt de bedrijfsinterne milieuzorg een belangrijk instrument om de naleving van milieuvorschriften in bedrijven te verbeteren. In de tweede plaats komt de medeverantwoordelijkheid van het bedrijfsleven voor een goede milieukwaliteit tot uitdrukking in de gerichtheid van milieuzorg op preventie en anticipatie.

Het derde uitgangspunt is de nodige openheid van bedrijven over de wijze waarop zij aan hun verantwoordelijkheid voor het milieu gestalte geven ten opzichte van alle betrokkenen c.q. belanghebbenden bij een goede milieukwaliteit.

Ook het bedrijfsleven heeft belangen bij een goede milieuzorg. Deze zijn door het kabinet als volgt samengevat: voor vele ondernemingen ver groot de milieuzorg de kans op continuïteit. Daarnaast is de milieuzorg

medebepalend voor de kwaliteit van productieprocessen en produkten. Er kunnen door milieuzorg financiële voordelen worden behaald, en ten slotte bestaat er een positieve invloed op de motivatie van de werknemers; het gaat daarbij om de wederzijdse beïnvloeding door en afhankelijkheid van de zorg voor goede arbeidsomstandigheden en bescherming van de veiligheid en gezondheid van werknemers en omwonenden. Speciale paragrafen worden besteed aan de relatie met de kwaliteitszorg en de zorg voor arbeidsomstandigheden. Wat betreft dit laatste ziet de regering inhoudelijke en organisatorische raakvlakken.

Inhoudelijke raakvlakken met arbeidsomstandigheden

Als voorbeelden van de inhoudelijke verwevenheid worden genoemd:

- de informatie over (milieu-)gevaarlijke stoffen en chemische afvalstoffen die in een bedrijf voorkomen, en die zowel nuttig is voor de beheersing van veiligheids- en gezondheidsaspecten als voor een goed milieubeheer;
- calamiteitenregelingen, opgesteld voor het beheersen van externe milieueffecten die ook van belang zijn voor de interne veiligheidsaspecten in het bedrijf;
- controles op technische aspecten van productie-installaties, opslagtanks, transportleidingen e.d. die zowel relevant zijn voor de zorg van veiligheid en gezondheid van de werknemers als voor de milieuzorg van het bedrijf;
- voor het verkrijgen van een milieuvergunning wordt bij het vaststellen van milieuvoorschriften regelmatig de beoordeling van de werkpleksituatie betrokken.

Organisatorische raakvlakken met arbeidsomstandigheden

In organisatorisch opzicht is voor milieubeheer een grote mate van deskundigheid nodig, die deels overeenkomt met die voor de veiligheid. In de tijd gezien is de veiligheidsdienst reeds langer een zelfstandig onderdeel binnen de organisatie van vele, vooral grotere bedrijven. Door de toegenomen behoefte aan milieudeskundigheid binnen ondernemingen ontstond veelal een samengevoegde afdeling Veiligheid en Milieu. Vele ondernemingen lijken thans te willen toegroeien naar een integratie van milieubeheer en veiligheid. Meer en meer worden daarbij milieu- en veiligheidstaken gezien als een lijnverantwoordelijkheid, die in het ondernemingsbeleid dient te worden geïntegreerd. ►

In organisatorisch opzicht is voor milieubeheer een grote mate van deskundigheid nodig, die deels overeenkomt met die voor de veiligheid. Foto: Chris Pennarts

Gezien de bovengenoemde raakvlakken acht de regering een zekere integratie van de organisatie van de milieuzorg en de zorg voor arbeidsomstandigheden een goede zaak, mits de doelstellingen en eisen van beide invalshoeken herkenbaar en behouden blijven.

Invoering van bedrijfsinterne milieuzorg

De doelstelling van de regering is erop gericht om te bereiken dat in 1995 vrijwel alle 10 000 tot 12 000 grotere bedrijven met een (middel-) grote milieubelasting of bijzondere milieurisico's beschikken over een integraal milieuzorgsysteem, dat goed functioneert en toegesneden is op aard, grootte en ingewikkeldheid van de individuele bedrijven.

Bovendien stelt de regering zich ten doel dat in 1995 duidelijke stappen zijn ondernomen in de naar schatting 250 000 kleinere bedrijven met een beperkte milieubelasting, om te komen tot de invoering van een toereikend partieel milieuzorgsysteem, rekening houdend met de aard van de betrokken bedrijven.

In 1992 zal een tussenbalans worden opgemaakt. Bij onvoldoende voortgang zullen alsnog wettelijke bepalingen voor het invoeren van milieuzorgsystemen worden ontworpen.

Het kabinet streeft naar een koppeling tussen milieuzorgsystemen en milieuvergunning en zal daartoe gerichte experimenten bevorderen.

Kenmerken van een milieuzorgsysteem

Een milieuzorgsysteem wordt gedefinieerd als het geheel van voorzieningen gericht op het inzicht krijgen in, het beheersen en waar mogelijk beperken van de beïnvloeding van het milieu door de bedrijfsactiviteiten.

Essentieel is dat het gaat om een dynamisch, terugkoppelend beheerssysteem. De elementen van een milieuzorgsysteem zijn op zichzelf alle bekend aan degenen die zich bezig houden met de zorg voor arbeidsomstandigheden. Voor de elementen die aanwezig dienen te zijn, wil men kunnen spreken van een integraal of partieel milieuzorgsysteem, wordt verwezen naar bijgaand kader. Voor meer inhoudelijke informatie raadplege men de regeringsnota en het rapport Milieuzorg in samenspel (VROM, 1988).

De rol van de werknemers

In de visie van de regering spelen naast de werkgevers ook de werknemers een belangrijke rol bij het tot stand komen en in stand houden van

een adequate milieuzorg.

Volgens de regering ligt het voor de hand dat de werknemers dan wel hun vertegenwoordigers (via de ondernemingsraad of andere bestaande overlegstructuren) worden betrokken bij het opzetten en uitvoeren van milieuzorgsystemen.

De huidige Wet op de ondernemingsraden (WOR) biedt voldoende mogelijkheden om ondernemingsraden die daarvoor belangstelling hebben, actief te laten meedenken op milieugebied. Dit betreft advisering over – ook voor het milieu – belangrijke investeringen, het doen van voorstellen, het vragen van informatie en indien gevolgen voor het algemene personeelsbeleid in het geding zijn, instemming met besluiten van algemene strekking.

De OR zou zich zo nodig kunnen laten bijstaan door externe deskundigen op milieugebied, bijvoorbeeld door inschakeling van externe adviesbureaus of van een bij de vakbeweging aanwezige deskundigengroep. Behalve de WOR biedt volgens het kabinet ook de Arbeidsomstandighedenwet aanknopingspunten voor een milieu-inbreng van ondernemingsraden. Immers op grond van deze wet heeft de OR taken en bevoegdheden op het gebied van veiligheid, welzijn en gezondheid. Belangrijke aspecten daarvan, zoals stoffen en risico's, zijn tevens van betekenis voor het milieubeleid.

De regering is van plan om over de door de vakbeweging geopperde actieve meldingsplicht van milieu-overtredingen door individuele werknemers als ook voor een recht op werkonderbreking bij milieurisico's met onmiddellijk gevaar voor de omgeving van het bedrijf, advies aan te vragen bij de SER.

Activiteitenprogramma

De regering heeft een activiteitenprogramma opgesteld om haar beleidsvoornemens te ondersteunen. Hierin zijn stimulerings- en leerprojecten opgenomen. Daarnaast zijn er projecten gericht op het geven van voorlichting, het verzorgen van vorming en opleiding, en het coördineren van alle landelijke activiteiten op het gebied van de milieuzorg in bedrijven.

Het activiteitenprogramma zal worden gecoördineerd door een projectbureau en worden begeleid door een breed samengestelde coördinatiecommissie. In deze coördinatiecommissie participeren de departementen van VROM, Verkeer en Waterstaat, Landbouw en Visserij, Economische Zaken en Sociale Zaken en Werkgelegenheid, provincies, gemeenten en water-

schappen, werkgeversorganisaties, vakbeweging en milieu-organisaties.

Drs. Gerard I.J.M. Zwetsloot
Coördinator Arbeidshygiëne, Chemische Arbeidsveiligheid en Milieu NIA

Literatuur

- VROM, (1988) Commissie Bedrijfsinterne milieuzorgsystemen, Milieuzorg in samenspel, Den Haag.
- VROM, (1989) E.H.T.M. Nijpels en N. Smit-Kroes, Milieuzorg, Tweede Kamer, vergaderjaar 1988-89, 20 633, nr. 2 en 3.